

VERBUL

Definiție

Verbul este partea de vorbire flexibilă care exprimă:

- **acțiuni:** a învăța, a lucra, a scrie
- **stări:** a aștepta, a rămâne, a sta
- **existența:** a fi, a se afla, a exista
- **mișcarea:** a alerga, a fugi, a merge, a sosi
- **declarația:** a afirma, a întreba, a spune
- **sentimente:** a iubi, a urî, a simpatiza
- **acțiuni ale simțurilor:** a auzi, a vedea, a zări
- **manifestări de voință:** a hotărî, a porunci

- Verbul își modifică forma după **TIMP,**
PERSOANĂ, NUMĂR ȘI MOD.

- **TIMPUL** reprezintă forma pe care o iau verbele pentru a arăta când se petrece acțiunea în raport cu momentul vorbirii.
- **TRECUT** Am mâncat ieri budincă.
- **PREZENT** Acum scriu lecția la gramatică.
- **VIITOR** Mâine voi merge la cumpărături.

- **PERSOANA** este categoria gramaticală specific verbului și pronumelui și desemnează participanții la comunicare:
- Persoana **I** – persoana cu care se vorbește (EU, NOI)
- Persoana **a II-a** – persoana cu care se vorbește (TU, VOI)
- Persoana **a III-a** – persoana despre care se vorbește (EL, EA/ EI, ELE)

- **NUMĂRUL** este categoria gramaticală care arată numărul de persoane care îndeplinesc acțiunea verbului.
- **SINGULAR** – acțiunea este făcută de o singură persoană: Eu merg la școală.
- **PLURAL** – acțiunea este făcută de mai multe persoane: Noi mergem la concert.

- **MODUL** reprezintă forma pe care o ia verbul pentru a arăta felul în care este percepută acțiunea de cel care vorbește. Există două categorii de moduri:
- **Moduri PERSONALE: indicativ** (*eu lucrez*), **imperativ** (*lucrează!*)
- **Moduri NEPERSONALE: infinitiv** (*a lucra*), **participiu** (*alergat*)

- **Modurile și timpurile verbelor**
- **MODURI PERSONALE PREDICATIVE** (atunci când un verb se află la unul din aceste moduri îndeplinește funcția sintactică de **predicat verbal**)

- **Modul indicativ** (arată o acțiune sigură, reală)
  - **timpul prezent:** *eu citesc, tu citești, el/ea citește, noi citim, voi citiți, ei/ele citesc*
  - **timpul imperfect:** *eu citeam, tu citeai, el/ea citea, noi citeam, voi citeați, ei/ele citeau*
  - **timpul perfect compus:** *eu am citit, tu ai citit, el/ea a citit, noi am citit, voi ați citit, ei/ele au citit* (vb. aux. A AVEA + participiul vb. de conjugat)
  - **timpul perfect simplu:** *eu citii, tu citiși, el/ea citi, noi citirăm, voi citirăți, ei/ele citiră*
  - **timpul mai mult ca perfectul:** *eu citisem, tu citiseși, el/ea citise, noi citiserăm, voi citiserăți, ei/ele citiseră*
  - **timpul viitor :** *eu voi citi, tu vei citi, el/ea va citi, noi vom citi, voi veți citi, ei/ele vor citi* (vb. aux. A VREA + infinitivul vb. de conjugat)
  - **timpul viitor anterior:** *eu voi fi citit, tu vei fi citit, el/ea va fi citit, noi vom fi citit, voi veți fi citit, ei/ele vor fi citit* (vb.aux. A VREA+ vb. aux. A FI + participiul vb. de conjugat)

- Timpurile simple ale modului indicativ:
prezent, imperfect, perfect simplu, mai-mult-ca-perfect.
- Timpurile compuse ale modului indicativ:
perfect compus, viitor, viitor anterior.

- **Modul imperativ** (exprimă un îndemn, un sfat, o interdicție, o poruncă)
  - **forma afirmativă:** *citește! citiți!*
  - **forma negativă:** *nu citi! nu citiți!*

- **MODURI NEPERSONALE NEPREDICATIVE**
(verbele aflate la aceste moduri **nu** îndeplinesc funcția sintactică de **predicat**).

- **Modul infinitiv:** *a citi* (denumește acțiunea; este forma din dicționar a verbului)

- **Modul participiu:** *citit* (ajută la alcătuirea unor forme compuse; se termină în **-S** sau **-T**; **formă verbală nepersonală care arată o acțiune suferită de o ființă sau de un lucru**)

- **Felul verbelor:**
- **verbe predicative** – sunt verbe care îndeplinesc singure, dacă sunt la un mod personal, funcția de predicat verbal.
- Exemple:
  - Ion ascultă o melodie.
  - Maria citește o carte.
  - Ana bea apă.
- **verbe auxiliare (ajutătoare)** – sunt verbe nepredicative care ajută la formarea timpurilor și a modurilor compuse. În limba română verbele auxiliare sunt: **a fi, a avea și a vrea.**
- Exemple:
  - **a fi:** aș fi citit, să fi scris, voi fi învățat
  - **a avea:** am desenat, aș dormi
  - **a vrea:** voi picta

- **A FI**

- verb predicativ: Aici este un pix roșu.

- verb auxiliar: Eu voi fi ajuns când tu vei fi plecat.

- **A AVEA**

- verb predicativ: Am două mere mari.

- verb auxiliar: Am ajuns devreme la școală.

- **A VREA**

- verb predicativ: Vreau o înghețată de banane.

- verb auxiliar: Voi veni cu voi la Mall. Voi fi plecat și eu la Dana când ajungeți voi acasă.

Conjugările verbelor

- **Conjugarea I: -a:** a mânca, a asculta, a pleca
- **Conjugarea a II-a: -ea:** a bea, a vedea
- **Conjugarea a III-a: -e:** a zice, a face, a merge
- **Conjugarea a IV-a: -i, -î:** a citi, a dormi, a coborî, a hotărî
- **Atenție:** Pentru a afla conjugarea unui verb, trebuie să îl punem la modul infinitiv.

EXERCIȚII

- Analizați verbele din textele următoare, precizând modul, timpul, persoana, numărul, conjugarea, forma, funcția sintactică:
- a) *„Sunase de opt iar în casă era prea mult zgomot. Dacă nu ar fi fost văzută, stăpâna casei ar fi fost căutată peste tot, așa că a fost nevoită să îl părăsească. S-a întors nu după multă vreme, împotriva oricărei prudențe, cu o ceașcă de cafea. Se temea să nu îl vadă mort de foame. După micul dejun, a reușit să vină împreună cu copiii sub fereastra doamnei Derville. Dădeau semne că au mai crescut, însă păreau niște schimbări oarecare, dacă nu cumva părerile lui se mai schimbaseră și ele.”*(Stendhal, *Roșu și negru*)

- *b) „La drept vorbind, acesta chiar murea de foame. Doamna de Renal s-a dus la bucătărie pentru a căuta niște pâine. Julien a auzit un țipăt. La întoarcere, stăpâna casei i-a povestit că, intrând în încăperea neluminată și apropiindu-se de dulapul în care era ținută pâinea, a întins mâna și a atins un braț de femeie. Elisa era, și ea țipase atât de tare încât o auzise și Julien.” (Stendhal, Roșu și negru)*
- *c) „- Veselia ta nu e bună, stăpâne, răspunse boul, acum mi s-a împlinit și mie. Taurul ăla răpciugos și uscat are să mă răpuie. Tu să stai de față, mâine, la lupta noastră, căci pe tine nu te la să te lupți cu el, pentru că ești tânăr, esti fraged și ai să mai vezi multe pe lumea asta. Când vei vedea că a să mă răpuie și să mă bage subț pod, tu să te repezi și să-mi iei cornul din stânga și să nu-l deschizi până nu vei ajunge acasă la tine.” (Tăleruș)*

- *d) „Când ajunseră unchieșii și-l văzură pe el dormind, trecură pe lângă dânsul binișor și înaintară spre a trece podul. Soția lui îi văzu și îndată începu a striga la dânsul. El se pomeni în chicotele femeii și odată sări drept în sus. Și văzând pe unchieși, dete fuga la dânsii, se rugă de iertare că nu-i simțise când trecuseră, îi luă, îi duse în casă, puse de le spălă țoalele, îi îmbăie frumușel și le dete altă îmbrăcămintă uscată și curată. Apoi le puse masa și șezură cu toții să mănânce.” (Cei trei frați săraci)*

- 2. Construiți câte două enunțuri cu verbele auxiliare *a fi*, *a avea*, *a vrea*.
- 3. Indicați formele de persoana I singular ale verbelor *a citi*, *a scrie*, *a compara*, *a dormi*, *a cânta*, *a desena*, la toate modurile și timpurile învățate.
- 4. Identificați verbele la imperfect, apoi analizați-le (mod, timp, persoană, număr, forma, conjugarea, funcția sintactică).
- „*Simțeam însă doi ochi care mă pironneau drept în mijlocul frunții.*” (B. Șt. Delavrancea)
- „*Dar tata spunea că nu mai are bani de dat pentru mine.*” (I. Creangă)
- „*Și povestind el, care nu mai vedea, ceea ce nu văzuseră cei ce vedeau, strânse o comoară cu bani, o turnă într-un ulcior și ulciorul îl îngropă la rădăcina unui castan din grădina lui.*” (B. Șt. Delavrancea)

- 5. Analizați verbele la modul indicativ din următorul text, după modelul dat:
- *„... cu fiecare rând citit aflam lucruri necunoscute și nebănuite. Am aflat numele județelor și ale orașelor și ale râurilor și am aflat despre Daniil Sihuștrul și Mănăstirea Neamțului și câte și câte alte lucruri care mă uluiau, mă copleșeau prin vastitatea și misterele lor.”*
(Mircea Eliade, *Memorii*)
- 6. Construiți propoziții cu următoarele ortograme: ia/ i-a; la/ l-a; iau/ i-au.
- 7. Alegeți, între imperfect și perfectul compus, timpul potrivit pentru următoarele verbe din paranteze, din următoarea narațiune:
- *(A fi) o după-amiază de toamnă târzie. Noi (a aștepta) nerăbdători venirea trăsorii care îl (a aduce) pe tata. Deodată, (a auzi) copitele cailor pe caldarâm, (a deschide) ferestrele și (a scoate) capul plini de speranță. Însă, lumina din ochii noștri nu (a ține) mult, (a fi) numai căruța poștașului.*
- 8. Conjugați la modul indicativ, timpul perfect compus următoarele verbe: *a comanda, a regreta, a folosi.*

- 9. Conjugați la modul indicativ, timpul imperfect verbele următoare: *a deveni, a crește, a deosebi, a face.*
- 10. Puneți verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul imperfect:
  - *(A fi) o după amiază de iarnă. Noi (a sta) cumiți în bănci și (a asculta) explicațiile profesorului de matematică. (a se gândi) ce bine ar fi ca vacanța să vină mai repede. Orele și zilele (a trece) destul de greu și noi (a visa) la noapte de Crăciun, când (a avea) să primim cadouri.*
- 11. Continuați povestirea de mai sus folosind cinci (5) verbe la modul indicativ, timpul imperfect.
- 12. Alege forma verbului care se potrivește:
  - *Când sunt / eram copil visau / visam să am o herghelie de cai negri. Mi se părură / mi se părea că numai caii negri sunt / erau frumoși; pe lângă aceasta crezui / credeam că erați / erau și fermecați, asemeni calului lui Făt – Frumos, cel care mânca / mănâncă jăratec.*

- 13. Puneți verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent:
  - Bunica (a coase) și (a țese) și eu (a continua) tradiția familiei. Noi (a pune) ițele la război, (a alege) firele de lână colorată pentru o nouă scoarță, (a trece) suveica prin urzeală și (a bate) bine cu spata.
- 14. Analizați verbele la modul indicativ din textul următor, după modelul dat:
  - *Tu torci. Pe vatra veche ard, / Pocnind din vreme-n vreme, /*
  - *Trei vreascuri rupte dintr-un gard, / Iar flacăra lor geme.*
  - torci = verb, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, nr. singular, funcția sintactică de predicat
- 15. Copiați pe caiete și completați spațiile libere cu verbele a crea și a agreea la modul indicativ, timpul prezent:
  - *Un scriitor _____ inspirat de realitate.*
  - *Știu că tu _____ muzica clasică.*

- 16. Alege forma corectă a verbelor la modul indicativ, timpul prezent: amân/amâi; aranjază/aranjează; ascut/ascuț; copiez/copii; cred/crez; înghit/înghiț; îngrașă/îngrașe; prăjesc/prăjăsc; rămân/rămâi; scriți/scrieți, șed/sez; țiu/țin; vin/viu.
- 17. Pune următoarele verbe la timpul perfect simplu, persoana I și a III –a, numărul singular: *a dori, a dovedi, a făgădui, a munci, a primi, a pustii, a sădi.*
- 18. Construiți enunțuri cu verbele *a scrie* și *a compara* la modul indicativ, timpul perfect simplu persoana a II-a, număr sigilar.
- 19. Analizați verbele la modul indicativ, timpul perfect simplu, din textul de mai jos:
  - *Fram înconjură de câteva ori cușca. Mormăi. Privi la ușă. Apoi trase încet zăvorul.*
  - *Tocmai cumpărarăm de la prăvălie,*
  - *Fără să presimt vreun bucluc*
  - *Și fără ca Domnul Pis-Pis să mai știe,*
  - *Cel mai grozav ceas cu cuc.*
  - *Îl puserăm foarte mândri-n cui,*
  - *Ca să-i auzim vocea sonoră.*

- 20. Precizați persoana și numărul verbelor din coloana din stânga:
- precizași   pers. a III-a, nr. pl.
- auzii   pers. a II-a, nr. sg.
- săriră   pers. I, nr. sg.
- trasarăți   pers. a III-a, nr. sg.
- văzurăm   pers. a II-a., nr. pl.
- identifică   pers. I, nr. pl.
- 21. Alegeți forma corectă de mai-mult-ca-perfect din enunțurile următoare:
- Noi începusem / începuserăm să scriem tema, când au venit musafirii.
- Când am sosit la locul de întâlnire, voi plecaserăți / plecaseți.
- Când am putut să-ți dau cartea, tu o împrumutasei / împrumutaseși deja de la biblioteca școlii.

- 22. Analizați verbele la modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect din textul de mai jos:

- *Auzise și Dănuț, Scormonind pe la găini,*
- *Că un ou e cu bănuț Pe sub cloști și prin vecini,*
- *Și crezuse că oul moale-i Stricase pe neștiute,*
- *Pușculița cu parale. Ouă cam vreo două sute.*
- *Avusese ca vreo șase ani*
- *Și visase să strângă bani.*

- 23. Conjugați la modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect verbul *a desfășura*.

- 24. Analizați verbele la modul indicative, timpul viitor din textele de mai jos:

- *„Și poate sosi-va o vreme*
- *Când munții vor fierbe, vor geme.” (G.Coșbuc, Moartea lui Gelu)*
- *„-Cri-cri-cri,/ toamnă gri, /nu credeam c-o să mai vii /înainte de Crăciun.”*
(G.Topârceanu)
- *„Spune-mi vei ori nu, eu tot le voi găsi, și încă și capul reteza-ți-l-voi.” (P. Ispirescu, Greuceanu)*

- 25. Construiți propoziții cu ortogramele *va/v-a, voi/v-oi*.